

Tenim molt de gust a participar en aquest volatge d'investigació i de divulgació malaguanyat, bon amic i company nostre Prof. Josep Fontana. I agrair a tots els membres de l'equip.

Com que entre les moltes línies d'investigació sobre la història monàstica —només ens cal recordar que la seva tesi de doctorat el 1966 consistí en l'estudi de la Cartoixa de Sant Pau del Camp—, hem treballat documents inèdits sobre el monestir benedictí de Sant Pau del Camp, de cancelleria reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que són molt interessants sobre l'esmentat monestir que es basaran no tan sols en documents de l'Arxiu de la Corona sinó també de la Secció de Monestirs del mateix Arxiu.

És poc el que es coneix de la història medieval d'aquest monestir i li han prestat més atenció des del punt de vista artístic, com a monument de l'arquitectura romànica.

Sabem que el primitiu monestir de Sant Pau del Camp va ser fundat pel rei Guifré II abans del 911, que, a causa de la invasió i del saqueig de l'any 911, fou desmantellat i passà per un llarg període de prostració que no fou fins al principi del XII, gràcies als esforços Guifré Guinard i Ramon Berenguer IV, que el va restaurar.

1. Entre altres, tracta de la història medieval de Sant Pau del Camp en: *Historia de España*, XVIII, Madrid, 1951, pp. 152-157; *El monestir de Sant Pau del Camp d'investigació recent*, BarCELONA, 1981, pp. 164-170. *Primer pla general a l'edifici del monestir de Sant Pau del Camp*, BARCELONA, 1981, pp. 30-304. A DURANT DANFÈSE, *Arquitectura del romànic*, BARCELONA, 1972, pp. 189-190. L'edifici del monestir de Sant Pau del Camp és descrit des del punt de vista artístic, amb un pla general i un pla detallat, per David DALMADES I PONS, *Arquitectura romànica*, BARCELONA, 1972, pp. 189-190. Vegeu també *La història de Sant Pau del Camp*, BARCELONA, 1981, pp. 164-170.

JOSEFINA MUTGÉ I VIVES
INSTITUCIÓ «MILÀ I FONTANALS», CSIC, BARCELONA

Documents sobre el monestir de Sant Pau del Camp, de Barcelona (segles XIII-XIV)

«ESTUDIS CASTELLONENCS»
Nº 6 1994-1995, pp. 943-954

Tenim molt de gust a participar en aquest volum d'Homenatge dedicat a la memòria del malaguanyat, bon amic i company nostre Prof. Josep Trenchs, i agraiem que se'ns hagi invitat a col·laborar-hi.

Com que entre les moltes línies d'investigació cultivades pel Dr. Trenchs també hi figurava la història monàstica —només ens cal recordar que la seva tesi de llicenciatura, presentada en el llunyà any de 1966, consistí en l'estudi de la Cartoixa de Scala Dei—, ens plau d'oferir-li aquí alguns documents inèdits sobre el monestir benedictí de Sant Pau del Camp, de Barcelona, procedents dels registres de cancelleria reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que constitueixen la primícia d'un futur treball sobre l'esmentat monestir que es basarà no tan sols en documents de cancelleria sinó també en pergamins de la Secció de Monacals del mateix Arxiu.

És poc el que es coneix de la història medieval d'aquest cenobi benedictí, ja que els historiadors li han prestat més atenció des del punt de vista artístic, com a monument de l'art romànic¹.

Sabem que el primitiu monestir de Sant Pau del Camp va ser fundat pel comte Guifré-Borrell o Guifré II abans del 911; que, a causa de la invasió i del saqueig de Barcelona per Al-Mansur, el 985, fou desmantellat i passà per un llarg període de prostració del que sortí al final del segle XI o començament del XII, gràcies als esposos Geribert Guitard i Rotlendis, del llinatge dels Bell-lloc, que el restau-

1 Entre altres, tracten de la història medieval de Sant Pau del Camp els següents autors: J. VILLANUEVA, *Viage literario a las iglesias de España*, XVIII, Madrid, 1851, pp. 152-157, 299-300; A. FEU i J.M. MONTFORT, *Estudi històric, artístic y arquitectònic del monastir de Sant Pau del Camp d'aquesta ciutat*, Barcelona, 1902, 46 pp. J. MAS, *Notes històriques del bisbat de Barcelona*, XIII, 1ª part, Barcelona, 1921, pp. 164-170. Poques pàgines li dediquen les històries de Barcelona: A.A. PI Y ARIMÓN, *Barcelona antiga y moderna*, I, pp. 500-504; A. DURAN I SANPERE, *Barcelona i la seva història*, I, Barcelona, 1972, pp. 590-604. Cal esmentar el treball de J. BAUCCELLS, *Els monestirs del bisbat de Barcelona durant el pontificat de Ponç de Gualba (1303-1334)*, «II Col·loqui d'Història del Monaquisme català», I, 1972, pp. 103-105. I, sobre tot, l'obra de J. VIGUÉ, *El monestir romànic de Sant Pau del Camp*, Barcelona, 1974, una gran descripció des del punt de vista artístic, amb un capítol sobre la *Història*, d'A. PLADEVALL. No podem oblidar el treball publicat més recentment per David DALMASES I PONS, una magnífica *Bibliografia sobre Sant Pau del Camp de Barcelona. Aproximació a la seva fundació*, «Lambard. Estudis d'Art Medieval», V (1989-1991) [Barcelona, 1992], pp. 89-111. Dóna una completíssima bibliografia i fa una exhaustiva anàlisi de les diferents teories sobre els orígens del monestir de Sant Pau.

raren, el dotaren, en reedificaren l'església i l'uniren a Sant Cugat del Vallès per tal que hi fos restablerta una comunitat². Fins el 1212 no es coneix res de la vida monàstica de Sant Pau del Camp. A partir d'aquesta data ja tenim constància dels noms d'alguns priors, especialment des de l'any 1219, data en què el cenobi formà part de la Congregació Claustral Tarraconense, que reunia els monestirs benedictins catalans. A partir de la segona meitat del segle XIV, Sant Pau inicià una fase d'estancament i de crisi, amb què es reduí considerablement el nombre de monjos, crisi que es mantingué fins l'any 1577 en que fou vinculat a Montserrat³.

Gràcies a l'existència d'un *Espéculo* o resum de la documentació del priorat de Sant Pau, conservat a la Secció de Monacals de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ens consta que en els segles medievals el monestir comptà amb importants possessions i béns immobles, no tan sols al voltant del monestir sinó també en zones més allunyades com eren Montjuïc, prop de la capella de Sant Fruitós, a Sant Andreu de Palomar, a Vilapiscina, a Sants, a Sarrià, a Santa Eulàlia de Provençana o a Sant Martí de Provençals i, fins i tot, fora de Barcelona, al Baix Llobregat, al Vallès (la Casa d'Espiells) i al Penedès (la quadra de Cantallops), etc.

Però, aquesta història és totalment provisional i incompleta. Una anàlisi dels pergamins conservats a l'esmentada Secció de Monacals de l'Arxiu de la Corona d'Aragó permetrà de conèixer exactament les possessions del cenobi, com les obtingué, les rendes que en rebia, els aniversaris, les fundacions, etc. etc.

Altrament, la documentació procedent de la cancelleria reial, de la qual donem una mostra a l'Apèndix Documental, ens permetrà d'obtenir una més gran informació. Per mitjà de la documentació reial, podem conèixer els litigis sostinguts pels priors per defensar els seus dominis, litigis en què es solia produir la intervenció del rei. Així, en els documents 1 i 2 de l'Apèndix, veiem com Jaume II, el 1294, eximí el monestir del pagament del tribut de la cena per la quadra de Cantallops que el cenobi posseïa a Avinyonet del Penedès. El document 9, de l'any 1328, ens parla de l'exempció referida al tribut del bovatge. El document núm. 6 ens il·lustra sobre la intervenció reial amb motiu del perjudici causat, cap els anys 1322, per Jaume de Ribaforta, de Parets, a l'aigua dels molins de la Casa d'Espiells, que el monestir tenia al Vallès, a la parròquia de Mollet. Una qüestió semblant és la que es reflecteix en el document 8, de l'any 1328; aquí el litigi es planteja entre la comunitat de Sant Pau i el barceloní Jaume Pellicer, a causa d'un «honor» o propietat a Montjuïc.

Els documents 3 i 4 ens donen informació sobre alguns plets sostinguts pel convent, pels quals va haver de recórrer al rei. A la darrerria del segle XIII, el cenobi pledejà amb el ciutadà de Barcelona, Bernat Sabater, canviador, perquè aquest darrer tenia tancat un carrer pel qual passaven el prior i els homes del monestir per anar a Montjuïc (document 3). I, al començament del segle XIV, el prior se les va heure amb uns jueus perquè llençaven les seves deixalles dins un alou que el cenobi tenia prop del mur antic de la ciutat de Barcelona (document 4).

Altres vegades, era el monestir el que, portat per l'afany de posseir més terres per a conrear, espoliava els seus veïns. Així ens ho demostra el document 12, segons el qual un matrimoni barceloní fou desposseït pel prior de Sant Pau d'un hort proper al convent.

Alguns altres documents dels que publiquem a l'Apèndix, com el 5, el 7 i l'11, ens posen de manifest com el monestir de Sant Pau fou objecte de protecció per part dels monarques catalano-aragonesos, tant la persona individual del prior com tota la comunitat. El document 5 ens informa que Jaume II, l'any 1318, ordenà als oficials reials que protegissin el prior de Sant Pau del Camp, Pere Ferran, que havia de viatjar per la Corona per visitar els convents de l'Orde. I, gràcies als documents 7 i 11, sabem que Alfons el Benigne concedí un especial guiatge a tota la comunitat de Sant Pau.

Per acabar aquesta Introducció, direm que el document 10 ens dóna tota mena de detalls de la violenta agressió que el cenobi sofrí l'any 1328 per part d'un grup d'homes de Barcelona, dels quals indica els noms i els oficis.

2 A. PLADEVALL, *La història*, a J. VIGUÉ, *El monestir de Sant Pau del Camp*, pp. 18, 24.

3 IDEM, *Ibidem*, p. 33.

Esperem que, en una data no molt llunyana, poguem estudiar la documentació que encara roman inèdita de Sant Pau del Camp i es pugui reconstruir el passat medieval del que fou monestir de l'Orde de Sant Benet a Barcelona.

APÈNDIX DOCUMENTAL⁴

1

[1294], novembre, 30. Barcelona.

Jaume II mana a Bertran de Canyelles, veguer de Vilafranca i Montblanc que, si és cert que els seus predecessors en la vegueria no havien fet pagar el tribut de la cena en diners al monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona pel lloc de Cantallops que el dit monestir posseïa a l'esmentada vegueria, que ell tampoc no els l'exigeixi i que si alguna cosa els havia estat ja empenyorada, els ha de ser retornada.

ACA, C, reg. 100, fol. 233 v.

Bertrando de Canellis, vicario Villefranche et Montisalbi, salutem et cetera.

Ex parte monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone propositum extitit coram nobis quod, cum dictum monasterium habet quendam locum vocatum Cantalops, infra vicariam Villefranche, vos in denariis cenam exigitis ab eodem, quam cenam, ut asseritur, vos vel antecessores vestri vicarii nunquam habuistis ullo modo vel alio nec consuevistis ab antiquo in loco recipere supradicto. Quare, vobis dicimus et mandamus quatenus, inquisita diligencius veritate, si rem ita esse inveneritis, cessetis penitus a petitione predicta, restituendo dictis hominibus pignora, si que ab eisdem recepistis occasione premissa.

Data Barchinone, II° kalendas decembris, anno predicto [M^o CC^o XC^o IIII°].

Jacobus de Bianya.

(Al marge esquerra) Pro monasterio Sancti Pauli de Campo Barchinone.

2

1294, desembre, 31. Barcelona.

Jaume II, atenent una nova petició dels monjos de Sant Pau del Camp de Barcelona, insisteix a Bertran de Canyelles, veguer de Vilafranca i Montblanc, que compleixi allò que ja li havia manat anteriorment, és a dir, que deixés d'exigir la cena en diners als habitants de Cantallops, lloc que el monestir posseïa a la dita vegueria, que esbrinés si els seus antecessors l'havien exigida i que retornés qualssevol empenyoraments que hagués fet. El rei mana que li trameti la informació i que, mentrestant, no faci res.

ACA, C, reg. 100, fol. 286 v.

Bertrando de Canellis, vicario Villefranche et Montisalbi, salutem et cetera.

Nuper, vobis, ad instanciam monachorum Sancti Pauli Barchinone scripsisse recolimus et dedisse per nostras litteras in mandatis ut cum vos in denariis cenam exigeretis loco vocato de Cantallops, quem dictum monasterium habet infra limites vicarie predicte, quam cenam vos seu predecessores

4 Abreviatures utilitzades: ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó; C = Cancelleria; fol., fols. = foli, folis; r. = recto; v. = vers.

vestri vicarii nunquam habuistis nec consuevistis in ipso loco recipere ab antiquo, cessaretis ab exactione dicte cene, si per vos inquisita, super huiusmodi negocio veritate inveneritis sic fuisse anticus observatum, restituendo pignora hominibus dicti loci, si que ipsis per vos facta fuerit ipsa causa. Verum, cum pro parte dictorum monachorum nobis fuerit expositum quod vos, postposito dicto mandato nostro, non curaveritis, ut deceret, super predictis inquirere veritatem, nec cessare a compulsione predicta, iuxta litterarum nostrarum predictarum, vobis propterea directarum continenciam et tenorem, idcirco, ad instanciam et requisicionem monachorum predictorum, nobis iterato, per presentes dicimus et mandamus quatenus, super predictis, inquiretis diligentius veritatem et quicquid super eisdem inveneritis, nobis mitatis incontinenti, sub vestro sigillo munimine interclusum et, interim, non procedatis aliter in premissis.

Data Barchinone, II° kalendas ianuarii, anno Domini M^o CC^o XC^o IIII°.

(Al marge esquerre) Pro monachorum Sancti Pauli Barchinone.

3

[1299], octubre, 15. Barcelona.

A petició del prior i convent del monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona, Jaume II mana al doctor en lleis i jutge de la cort, Nadal Rainer, que solucioni amb justícia el litigi existent entre l'esmentat monestir i Bernat Sabater, canviador, ciutadà de Barcelona, pel fet que aquest darrer tenia tancat un carrer pel qual el prior i els homes del convent passaven per anar a les possessions que tenien a Montjuïc.

ACA, C, reg. 114, fol. 2 r.

Dilecto suo Natali Rainerii, legum doctori ac iudici curie nostre, *et cetera*.

Ex parte venerabilium prioris et conventus monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone fuit nobis expositum conquerendo quod Bernardus Sabaterii, campsor et civis Barchinone, auctoritate propria ac indebite et iniuste, in preiudicium ipsorum prioris et conventus ac monasterii supradicti, clausit et clausam tenet quandam viam publicam per quam predicti prior et conventus ac alii dicti sui monasterii consueverunt libere habere transitum ad quosdam honores quos dictum monasterium habet apud Montem iudaycum. Et super hiis fuit nobis humiliter supplicatum ut dignaremur eis de iure remedio providere. Qua supplicacione admissa, vobis dicimus et mandamus quatenus, vocatis qui evocandi fuerint, de huiusmodi negocio cognoscatis. Nos, enim, ipsum per presentes vobis audiendum comitimus et fine debito terminandum.

Data Barchinone, idus octobris, anno predicto [Millesimo CC^o XC^o nono].

4

[1310], desembre, 8. Alzira.

Jaume II confia a Pere de Clasquerí, jurisperit de Barcelona, el litigi existent entre el monestir de Sant Pau del Camp i alguns jueus de la dita ciutat que vivien prop del mur vell de Barcelona, pel fet que aquests darrers llençaven escombraries a un alou del monestir contigu a l'esmentat mur, amb greu perjudici del convent. Atenent la queixa del prior i del sagristà de Sant Pau, el rei mana al jurista que convoqui les parts litigants al lloc on es produïen els fets i que actui amb justícia. Mana, així mateix, al batlle general de Catalunya i al batlle de Barcelona que facin allò que els mani Pere de Clasquerí sobre aquest afer.

ACA, C, reg. 145, fol. 216 v.

Petro de Castlarino, iurisperito Barchinone, *et cetera*.

Ex parte prioris et sacriste monasterii beati Pauli Barchinone fuit conquerendo propositum coram nobis quod aliqui iudei Barchinone comorantes in muro veteri civitatis ipsius prohibent, preter voluntatem et consensum ipsorum prioris et sacriste, super quodam alodio dicti monasterii sive sacristie eiusdem, adherenti ipsi muro veteri, plures immundicias, in preiudicium ipsius monasterii, cum exinde magnum detrimentum dictum alodium initiatur. Quapropter, ad supplicacioni pro parte dictorum prioris et sacriste humiliter nobis factam, vobis comitimus et mandamus quatenus, partibus convocatis, accedatis ad loca ubi predictae immundicie prohibentur per iudeos predictos, quibus, visis ad oculum ac partium rationibus intellectis, summarie et de plano ac sine figura iudicii, procedatis in ipso negotio iudicialiter et prout in talibus fieri debet ac ipsum terminetis breviter et de plano, maliciis et difugiis non admissis. Nos, enim, super hiis, vobis comitimus vices nostras. Et mandamus, per presentes, baiulo Catalonie generali necnon baiulo Barchinone vel alteri eorum quod, super predictis, faciant quod vos ab eis duxeritis requirendum.

Data Algezire, VI idus decembris, anno quo supra [M° CCC° X°].

B[ernardus] de Abbatia misit expediendam.

5

1311, agost, 18. Barcelona.

Atès que el prior de Sant Pau de Barcelona, per encàrrec de la Seu Apostòlica, ha de dur a terme una inspecció no tan sols en el seu monestir sinó també en alguns altres llocs de la Corona, i pel fet que totes les persones eclesiàstiques són sota la protecció del rei, Jaume II mana al portantveus de procurador a Catalunya, als veguers, batlles, corts i tots altres oficials reials que defensin l'esmentat prior de Sant Pau i el seu monestir enfront de qualssevol danys, i que el protegeixin, si fos necessari.

ACA, C, reg. 148, fol. 67 v.

Dilectis et fidelibus gerenti vices procuratoris in Catalonia, necnon vicariis, baiulis, curiis, ceterisque officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem *et cetera*.

Cum religiosus prior monasterii Sancti Pauli Barchinone, ex delegacione Sedis Apostolice, intendere habeat circa cognicionem seu exequcionem negociorum ab ipsa Sede Apostolica ei commissorum, non solum in eius monasterio supradicto verum etiam in aliis partibus terre nostre, ad nosque pertineat personas religiosas et eorum bona deffendere et tueri, ideo, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus expresse quatenus iamdictum priorem necnon monasterium et bona sua manuteneatis et defendatis a molestiis et gravaminibus quorumcumque nec permitatis ipsum a quoquam impediri et molestari seu in aliquo perturbari, quinimo provideatis eidem ad requisicionem suam, si necesse fuerit, de securitate ydonea, ne ab aliquibus ei dampnum vel iniuriam inferatur.

Data Barchinone, quintodecimo kalendas septembris, anno Domini M° CCC° XI°.

Guillermus Augustini, mandato regio facto per Bernardum de Abbatia.

6

1322, octubre, 22. Barcelona.

Jaume II posa en mans de Bertran de Seva, jurisperit de Barcelona, les disputes que es produïen entre el prior de Sant Pau del Camp, de Barcelona, de l'una banda, i Jaume de Ribafort, de la parròquia de Sant Esteve de Parets, de l'altra, a causa dels danys causats per

l'esmentat Jaume de Ribafort a l'aigua dels molins de la Casa d'Espiells, que el monestir de Sant Pau posseïa a la parròquia de Mollet.

ACA, C, reg. 176, fol. 278 v.

Jacobus, *et cetera*, fideli suo Bertrando de Seva, iurisperito Barchinone, *et cetera*.

Causam seu causas, lites seu controversias que vertuntur seu verti sperantur inter priorem et conventum monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, agentes, ex una parte, et Jacobum de Rippaforti, de parrochia Sancti Stephani de Parietibus, ex altera, deffendentem, ratione et occasione quorundam iniuriarum, novitatum, dampnorum et impedimenti aque et fraccionis eiusdem per dictum Jacobum de Rippaforti dicto monasterio, ut dicitur, nunc noviter factarum et illatorum, ratione aque molendinorum domus de Spiellis, quam dictum monasterium habet in parrochia de Molleto ac etiam possidet. Qua aqua, dictus Jacobus, ut fertur, primo dicitur in quibusdam molendinis suis que supra dictam domum habet et possidet, quam etiam aquam, ut asseritur, idem Jacobus certum iuvamem dicto monasterio, eidem Jacobo impendente tornare et dirigere tenetur molendinis domus prefate quam, ratione quorundam rascarum per quas aque discurrent ad molendina dicte domus tempore pluviali, quam aliis quibusdam racionibus sive causis, occasione predictorum, vobis, tenore presentium, ducimus comittendas, mandantes vobis quatenus, vocatis qui fuerint evocandi, facta prius firma iuris, ut moris est, in posse vicarii Vallesii, infra ipsam vicariam, de dictis questionibus cognoscatis breviter et de plano, easque fine debito terminetis, prout de iure et ratione inveneritis faciendum, maliciis et diffugiis omnibus reiectis. Nos, enim, super hiis comittimus plenarie vices nostras.

Data Barchinone, XI kalendas novembris, anno Domini M^o CCC^o XX° secundo.

Vicecancellarius.

7

1328, gener, 19. Barcelona.

Alfons el Benigne posa el monestir de Sant Pau del Camp, els seus homes i béns sota la seva protecció i guiatge. Mana a tots els oficials reials que respectin i facin respectar l'esmentada situació del monestir. Aquells que temeràriament actuïn contra aquesta protecció de què és objecte el cenobi de Sant Pau del Camp seran castigats amb la multa de cinc-centes monedes d'or i amb l'obligació de restituir els danys causats.

ACA, C, reg. 473, fol. 100 v.

Nos Alfonsus, *et cetera*.

Ponimus et recipimus et constituimus sub nostra proteccione et comanda ac guidatico speciali monasterium Sancti Pauli Barchinone, cum religiosis, priore, monachis, familiis et universitate hominum monasterii eiusdem ac cum universis bonis suis, habitis et habendis, in eundo, stando et redeundo per loca omnia dicioni nostre subiecta, ita quod, nullus de nostra confidens gracia vel amore audeat ipsos aut bona eorum invadere, capere, ledere, detinere, marchare seu pignorare culpa, crimine aut debitis alienis, nisi in eisdem debitis ipsum monasterium, prior et conventus ac homines principales essent seu fideiussorio nomine obligati nec etiam in hiis casibus nisi prius de eisdem fatica inventa fuerit de directo, mandantes procuratori, vicariis, baiulis, ceterisque officialibus nostris et subditis, presentibus et futuris, quod huiusmodi guidaticum nostrum observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant. Quicumque, autem, ausu temerario ductus, contra huiusmodi proteccionem nostram venire presumpserit, penam quingentorum aureorum se noverit incurrisse, dampno illato primitus et plenarie restituto. In cuius rei testimonium, presentem cartam nostram fieri iussimus, sigillo nostro appendicio communitam.

Data Barchinone, XIII° kalendas februarii, anno Domini millesimo CCC^o XX° septimo.
Franciscus de Bastida, mandato regio.

(Al marge superior, encapçalant el document, en lletra del segle XVII): Monasterii Sancti Pauli Barchinone.

8

1328, febrer, 5. Barcelona.

Alfons el Benigne confia al jurisperit de Barcelona, Burget de Sarrià, el litigi que es produeix entre el prior i convent del monestir de Sant Pau del Camp, de l'una banda, i el ciutadà barceloní, Jaume Pellicer, de l'altra, a causa de la propietat amb els seus drets i pertinences que el susdit Jaume deia tenir en emfiteusi pel monestir de Sant Pau, a Montjuïc, prop de la capella de Sant Fruitós, i que el prior i convent de Sant Pau reclamaven.

ACA, C, reg. 429, fol. 130 v.

Alfonsus, *et cetera*, fideli nostro Burgueto de Serriano, jurisperito Barchinone, salutem *et cetera*.

Causam seu causas que vertuntur seu verti sperantur inter priorem monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone et eius conventum, agentes ex una parte, et Jacobum Pelliperii, civem Barchinone, defendentem, ex altera, racione cuiusdam honoris, cum iuribus suis et pertinenciis, quem dictus Jacobus in emphiteosim tenere consuevit pro dicto monasterio in capella Sancti Fructuosi eiusdem monasterii, in territorio Barchinone, apud Montem iudaycum, satis prope ipsam capellam, quem honorem dictus prior et conventus ad se asserunt pertinere, vobis, per presentes, ducimus committendam, mandantes vobis quatenus, vocatis evocandis, facta prius firma iuris in posse vicarii Barchinone, ut moris est, de predictis causis cognoscatis, easque fine debito terminetis, prout de iure et racione fuerit faciendum, procedendo in hiis breviter, summarie et de plano, maliciis et difugiis quibuslibet pretermisissis. Nos, enim, comittimus vobis super hiis plenarie vices nostras.

Data Barchinone, nonas februarii, anno Domini M^o CCC^o XX° septimo.

Guillermus de Villa, ex petitione provisa sibi missa.

9

1328, abril, 12. Saragossa.

A petició dels homes de la Casa d'Espiels, al Vallès, que pertanyien al monestir de Sant Pau del Camp, Alfons el Benigne mana als recaptadors del bovatge a les vegueries de Barcelona i Vallès que s'informin si és cert que els dits homes, en el temps de la venda del bovatge, pertanyien al cavaller Berenguer de Sant Vicenç, que era persona exempta de l'esmentat tribut, i de si havien contribuït en la cisa o col·lecta. Si fos així, no els hauran de demanar res per aquest impost.

ACA, C, reg. 552, fol. 23 r.

Alfonsus, *et cetera*, fidelibus nostris collectoribus ad colligendum bovatium quod nunc petimus in vicaria Barchinone et Vallense deputatis, salutem *et cetera*.

Sua nobis homines domus d'Espiels, site in Vallense, qui sunt monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, humili petitione mostrarunt quod vos ab ipsis nitimini exigere et habere bovatium, indebite et iniuste et in maximum preiudicium eorumdem et contra formam instrumenti vendi-

cionis facte de bovatico supradicto, cum ipsi, licet nunc sint homines ecclesie, asserant se fuisse tempore vendicionis dicti bovatici Berengarii de Sancto Vincencio, militis, qui est persona exempta ab ipso bovatico et soluisse in cisa sive collecta concessa pro precio bovatici supradicti, propter quod supplicarunt nobis, super premissis, secundum iusticiam provideri eisdem. Cum autem nos velimus in hiis ut iustum fuerit providere, ideo, ad humilem supplicacionem ipsorum hominum, vobis dicimus et mandamus quatenus informetis seu certificetis vos summarie de predictis, et si inveneritis quod predicti supplicantes, tempore vendicionis bovatici supradicti, essent homines alicuius persone exempte ab ipso bovatico et quod ipsi soluissent in cisa seu collecta predicta, a predictis hominibus, iamdictum bovaticum contra declaraciones super hiis per nos factas minime exigatis, immo, incontinenti, visis presentibus, ab eius exaccione et compulsione quantum ad predictos supplicantes cessetis et penitus desistatis.

Data Cesarauguste, pridie idus aprilis, anno Domini M° CCC° XX° VIII°.
Guillermus de Villa, mandato regio facto per Bonanatum de Petra.

10

1328, juliol, 11. Montblanc.

Alfons el Benigne encomana al jurisperit barceloní, Burget de Sarrià, que procedeixi amb justícia respecte de l'acte de bandidatge de què fou objecte el monestir de Sant Pau del Camp, per part de Berenguer Mujals, Bertomeu Joure, Berenguer Dalmau, flassader, Pere Ponç i d'altres que, amb armes, varen envair el recinte del monestir, ultratjant el prior i els monjos i amenaçant-los amb la mort.

ACA, C, reg. 431, fol. 145 v.

Alfonsus, *et cetera*, fideli suo Burgueto de Serriano, iurisperito Barchinone, salutem et gratiam. Per aliam litteram nostram vobis comissionem fecimus infrascriptam:

«Alfonsus, Dei gracias rex Aragonum, *et cetera*, fideli nostro Burgueto de Serriano, iurisperito Barchinone, salutem *et cetera*.

Ad audienciam nostram noviter est deductum quod Berengarius Mujals, Bartholomeus Joure, Berengarius Dalmacii, flassaderius, et Petrus Poncii, cum aliis eorum complicibus, diabolico spiritu concitati, Dei timore et nostre correccionis terrore postpositis, manu armata et mente deliberata, intrarunt monasterium Sancti Pauli Barchinone et protulerunt adversus priorem et monachos ipsius monasterii verba iniuriosa et inhonesta, eis ad mortem comminando *et cetera*, inserto toto tenore dicte littere, que data fuit Barchinone, kalendas februarii, anno Domini M° CCC° XX° septimo».

Et post data fuit additum quod sequitur: Et nunc, quia in partibus Cathalonie ad presens adesse non possumus, velimus per vos procedi ad decisionem negocii supradicti, idcirco, vobis dicimus et mandamus quatenus, vocatis evocandis, iuxta merita inquisicionis predictae, procedatis ad decisionem predictorum ut de iure et racione fuerit faciendum. Nos, enim, super hiis vobis committimus vices nostras.

Data in Montealbo, quinto idus iulii, anno Domini M° CCC° XX° octavo.
Bertrandus de Vallo, mandato domini regis.

11

1331, maig, 7. Barcelona.

Alfons el Benigne comunica al veguer i al batlle de Barcelona i als altres oficials reials que ha posat sota la seva protecció i guiatge el prior, convent, homes i famílies del monestir de Sant Pau del

Camp. El rei mana que aquest guiatge es faci conèixer a tothom, mitjançant un pregó, i aquells que no el respectin siguin castigats amb les penes que s'indiquen a l'esmentat instrument de protecció.

ACA, C, reg. 483, fols. 175 r.-v.

Alfonsus, *et cetera*, dilectis et fidelibus suis vicariis, baiulis, aliisque officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem *et cetera*.

Cum nos, cum quidam carta nostra, sigillo nostro pendenti munita, priorem et conventum monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, homines et familiam ipsius monasterii sub nostra proteccione et guidatico recepimus speciali et velimus ut nullus de proteccione iamdicta ignoranciam valeat allegare, preconizacionem fieri qualiter ipsos priorem, conventum, homines et bona eorum sub nostra recepimus proteccione et guidatico speciali, idcirco, vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus quatenus, incontinenti, preconizari faciatis quod nullus contra proteccionem et guidaticum predictum venire presumat. Quod si contra factum fuerit, penam in dicta proteccione contenta ab incidentibus in eadem exigatis et etiam habeatis.

Data Barchinone, nonas madii, anno Domini millesimo CCC° XXX° primo.

Bartholomeus de Podio, mandato regio facto per Bonanatum de Petra.

a. Segueix facere, ratllat.

12

1337, abril, 15. Barcelona.

Pere el Cerimoniós encomana al jurisperit de Barcelona, Francesc Ermengol, la demanda presentada per Pere Rosset i la seva muller Margarida contra el prior de Sant Pau del Camp, per haver-los aquest desposseït de quatre quintans dels horts, situats prop del monestir, que Pere Terreny conreava a canvi del pagament d'un cens als esmentats esposos.

ACA, C, reg. 596, fol. 37 v.

Petrus, *et cetera*, fideli nostro Francisco Ermengaudi, iurisperito Barchinone, salutem *et cetera*.

Causam seu questionem quam Petrus de Roseto, iurisperitus, et Margarita, eius uxor, habitatores Barchinone, movere intendunt adversus priorem et conventum monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone^a, super spoliacione per dictum priorem ipsis coniugibus, ut asseritur, facta de^b quatuor quintanis ortorum, iuxta dictum monasterium existentibus, quos Petrus Terreni a dictis coniugibus tenebat, sub certo censu, vobis ducimus committendam, mandantes vobis quatenus, vocatis evocandis, de causa predicta et dependentibus ex eadem cognoscatis breviter, sumarie et de plano, semotis maliciis quibuscumque, et super eis decernatis quod de iure et racione fuerit faciendum. Nos, enim, super hiis, vobis comittimus plenarie vices nostras.

Data Barchinone, XVII° kalendas madii, anno domini M° CCC° XXX° septimo.

Nicholaus Martini, ex petitione provisa.

a. Barchinone, interlineat.- b. Segueix IIII, ratllat.

13

1365, juny, 18. Barcelona.

Atenent els precs de Berenguer de Cabanyals, monjo del monestir de Sant Pau, Pere el Cerimoniós mana al veguer d'Ausona que resolgui amb justícia el litigi existent entre l'esmentat

monjo i el prior de Sant Pere de Casserres, a causa d'un esclau turc, anomenat Berenguer, que el monjo de Sant Pau havia comprat per un cert preu, segons consta en un document públic, i que el prior de Casserres retenia injustament i que, malgrat haver-li-ho estat demanat, es resistia a retornar.

ACA, C, reg. 722, fol. 93 r.

Petrus, *et cetera*, fideli nostro vicario Ausonie vel eius locumtenenti, salutem et gratiam

Pro parte fratris Berengarii Cabanyals, monachi monasterii Sancti Pauli Barchinone, Ordinis Sancti Benedicti, fuit nobis expositum reverenter quod prior monasterii Sancti Petri de Casserres, diu est, tenuit et possedit, indebite et sine iusto titulo, quendam esclavum ipsius fratris Berengarii, nuncupatum Berengarium, de natione turcorum, quem ipse frater Berengarius emit certo precio, prout per instrumentum publicum inde factum noscitur apparere. Et quamvis dictus prior fuerit requisitus per dictum fratrem Berengarium ut sibi dictum esclavum restituere deberet, verumtamen, dictus prior hoc facere, ut asseritur, non curaverit. Quocirca, per eundem fratrem Berengarium fuit nobis humiliter supplicatum ut super hiis dignaremur ei de iusticie remedio providere, faciendo sibi restitui esclavum supradictum. Nos, igitur, eius supplicatione benigne admissa, tamquam pater *et cetera*, vobis dicimus et mandamus quatenus auditis rationibus, tam dicti prioris quam dicti supplicantis, faciatis super predictis iusticiam expeditam, procedendo breviter, summarie, simpliciter et de plano et sine strepitu iudicii et figura et sine scriptis, sola facti veritate attendita, maliciis cessantibus quibuscumque.

Data Barchinone, XVIII die iunii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° quinto. Guillermus de Palou.

Johannes de Figuerola, ex petitione provisa in audiencia per Guillermum de Palou, legum doctorem, consiliarium et promotorem ac regentem officium cancellarie.

Probata⁵

5 Agraïm a la nostra companya, Dra. Regina Sáinz de la Maza, les valuoses indicacions archivístiques que ens ha proporcionat.